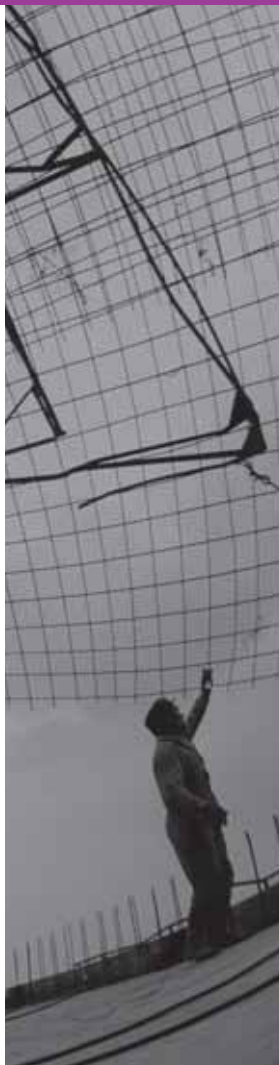

Årsrapport 2009

Sammanfattning
Europeiska arbetsmiljöbyrån

Höjdpunkter under 2009

Under 2009 drabbades hela Europa av den ekonomiska krisen, där flera ekonomier kämpade för att ta sig ur recessionen och arbetslösheten steg. I denna tid av ekonomisk oro fortsatte Europeiska arbetsmiljöbyrån (EU-Osha) att betona betydelsen av hälsa och säkerhet i arbetet för framgångsrika organisationer.

Om man ser tillbaka omfattade höjdpunkterna för arbetsmiljöbyråns verksamhet under 2009 bland annat den europeiska företagsundersökningen om nya och framväxande risker (Esener), kampanjen "Ett hälsosamt arbetsliv" om riskbedömning, en europeisk opinionsundersökning om arbetsmiljö, en fototävling och ett filmpris på temat ett hälsosamt arbetsliv.

INSAMLING OCH ANALYS AV INFORMATION

Europeiska riskcentrumet

Under 2009 genomfördes fältarbetet för ett av arbetsmiljöbyråns större projekt – den europeiska företagsundersökningen om nya och framväxande risker ([European Survey of Enterprises on New and Emerging Risks, Esener](#)). Undersökningen ger information i realtid från organisationer i hela Europa om hur de hanterar arbetsmiljörisker (särskilt sådana psykosociala risker som stress, våld och trakasserier) samt om drivkrafterna och hindren för god arbetsmiljöledning, dvs. grundläggande information för både beslutsfattare och företag. Detta är första gången som en Europatäckande undersökning om detta ämne har utförts på företagsnivå. De preliminära resultaten lades fram vid avslutningsevenemanget för arbetsmiljöbyråns kampanj "Ett hälsosamt arbetsliv" om riskbedömning i november 2009, och de fullständiga resultaten kommer att presenteras i juni 2010 vid ett evenemang som organiseras av det spanska EU-ordförandeskapet.

Under 2009 inledde Europeiska riskcentrumet, som är en del av Europeiska arbetsmiljöbyrån, sitt s.k. framsynthetsprojekt, som går utöver att titta på redan uppenbara risker. Projektet är fokuserat på en tioårsperiod och kommer att lägga fram olika scenarier för beslutsfattarna för att hjälpa dem att vidta åtgärder för att minimera nya arbetsmiljörisker. I den första undersökningen (som inleddes 2009 med en anbudsinfordran) inom ramen för detta projekt granskas den aktuella frågan om nya och framväxande risker som påverkar "gröna" jobb.

Under året publicerades arbetsmiljöbyråns rapport om nya kemiska risker förknippade med arbetsmiljöhälsa ([Expert forecast on emerging chemical risks related to occupational health](#)). Det är den sista av fyra viktiga rapporter om framväxande risker från det europeiska riskcentrumet och följer på rapporter om psykosociala, fysiska och biologiska risker. Tillsammans syftar rapporterna till att fastställa kunskapsnivån inom dessa viktiga arbetsmiljöområden. I rapporten om nya kemiska risker, som för fram åsikter från experter i hela Europa, identifieras särskilda farhågor i

samband med vissa typer av ämnen och vissa typer av exponering. Liksom de andra rapporterna utgör den en utgångspunkt för ytterligare undersökningar och diskussioner.

En litteraturgenomgång om underhållsarbete och arbetsmiljö förbereddes i syfte att stödja arbetsmiljöbyråns kampanj "Ett hälsosamt arbetsliv" under 2010–2011, som kommer att fokusera på ämnet säkert underhållsarbete. Litteraturgenomgången ger en första omfattande bild av arbetsvillkoren för underhållsarbetare, och identifierar för första gången den höga andel olyckor kopplade till underhållsåtgärder på europeiska arbetsplatser.

Som en del av arbetsmiljöbyråns pågående projekt *OSH in figures* (Arbetsmiljön i siffror), som syftar till att tillhandahålla en faktabas för förebyggandet av arbetsrelaterade olyckor och sjukdomar i Europa, publicerades en rapport med information om och statistik över arbetsrelaterad stress ([OSH in figures: stress at work - facts and figures](#)), som samlade statistik och forskning från hela Europa.

En litteraturgenomgång inleddes även som en del av projektet kvinnliga arbetstagare (*Women at Work*), där man granskar konsekvenserna för arbetsmiljön av en allt större andel kvinnliga arbetstagare i arbetsstyrkan i Europa.

Inom ramen för projektet *NEW OSH ERA*, som syftar till att förenkla samordningen av arbetsmiljöforskningen i Europa, offentliggjorde de deltagande organisationerna sin första gemensamma anbudsinfordran på temat arbetsrelaterad stress.

Under 2009 genomfördes en litteraturgenomgång av gränssnittet människa-maskin som framväxande risk ([The human-machine interface as an emerging risk](#)) – som är en uppföljning av europeiska riskcentrumets rapport om framväxande fysiska risker i arbetsmiljön – som framhäver betydelsen av ergonomisk design.

I en annan litteraturgenomgång om [The occupational safety and health of cleaning workers](#) granskas de arbetsmiljörisker som lokalvårdare utsätts för. Detta är den första undersökningen av detta slag som genomförts på EU-nivå. Arbetsmiljöbyrån organiserade ett seminarium med berörda aktörer och forskare för att diskutera resultaten av genomgången och identifiera vilka åtgärder som kan vidtas för att förbättra säkerheten och hälsan på arbetsplatsen för denna ofta osynliga yrkesgrupp.

En ny rapport [Exploratory survey of Occupational Exposure Limits \(OELs\) for Carcinogens, Mutagens and Reprotoxic substances \(CMRs\) at EU Member States level](#) ger en överblick över de system som används i olika EU-medlemsstater för att fastställa tillåtna exponeringsgränser för farliga ämnen på arbetsplatsen.

Rapporten [Labour inspectorates' strategic planning on safety and health at work](#) granskar de arbetsmiljöområden som yrkesinspektioner ser som prioriterade i fråga om forskning och medvetandegörande insatser. Yrkesinspektioner spelar en viktig roll för att främja säkerhet och hälsa på

arbetsplatsen, och fokuserar i allt högre grad sina insatser på att förutse, definiera och förebygga framväxande risker.

Arbetsmiljöinformation

Arbetsmiljöinformationsenhetens arbete om ekonomiska stimulansåtgärder grundas på att det finns ett behov av kvalitetssäkrad arbetsmiljöinformation för organisationer inom detta område. Många myndigheter och försäkringsgivare skulle till exempel vilja införa bättre premiesystem, men vet inte hur man gör eller vilka modeller som har visat sig verkningsfulla. Vid två workshoppar för experter som organiserades på detta ämne användes resultaten i rapporten.

Inom ramen för projektet "Hälsöfrämjande insatser på arbetsplatsen", som undersöker de ansträngningar som görs av arbetsgivare för att uppmuntra de anställda att anta en hälsosam livsstil, producerades studier om effekten av hälsöfrämjande åtgärder inom transportsektorn ([Health promotion in the transport sector](#)) och effekten av att främja psykisk hälsa inom hälso- och sjukvårdssektorn ([Mental health promotion in the healthcare sector](#)) samt samlingar av fallstudier om att främja psykisk hälsa samt hälsöfrämjande insatser bland unga arbetstagare.

Under 2009 utarbetades två rapporter om integrering eller s.k. mainstreaming av arbetsmiljöfrågor i utbildning. Den första, [OSH in the school curriculum – requirements and activities in the Member State](#), är den första omfattande granskningen av hur EU-medlemsstaterna har integrerat utbildning i arbetsmiljöfrågor och risker i sina nationella studieplaner. Den andra, [Preventing risks to young workers: policy, programmes and workplace practices](#), ger exempel på god praxis när det gäller att förebygga risker för unga arbetstagare.

Ett av resultaten av kampanjen "Ett hälsosamt arbetsliv" om riskbedömning kommer att vara ett kostnadsfritt interaktivt verktyg på nätet för riskbedömning (OiRA) för mikroföretag och små företag (håller för närvarande på att utvecklas). Dessutom kommer man från webbplatsen ha tillgång till en omfattande databas med checklistor, handböcker och andra verktyg för riskbedömning från hela Europa.

Rapporten [Prevention of risk in practice: Good practice related to risk assessment](#) innehåller en sammanställning av exempel på effektiv riskbedömning som erkänts inom ramen för utmärkelser för god praxis som organiserades som en del av kampanjen "Ett hälsosamt arbetsliv" under 2008–2009.

Rapporten [Assessment, elimination and substantial reduction of occupational risks](#) innehåller exempel från en rad olika arbetsplatser som visar hur riskbedömningsprocesser har lett till att en risk identifierats och framgångsrikt eliminerats eller avsevärt minskats.

I rapporten [Workforce diversity and risk assessment: ensuring everyone is covered](#) framhävs behovet av att göra heltäckande riskbedömningar för att ta hänsyn till mångfalden på arbetsplatsen vid riskbedömning och riskhantering.

En serie med fallstudier om förebyggande av belastningsskador inom [jordbruket](#) slutfördes.

Under 2009 inleddes ett projekt för att identifiera god praxis när det gäller att hantera arbetsmiljörisiker inom vägtransportsektorn.

Arbetsmiljöbyrån fortsatte vidare sitt arbete med att förbättra den övergripande användarvänligheten i fråga om avdelningen med [Europeisk arbetsmiljölagstiftning](#) på arbetsmiljöbyråns webbplats.

Under 2009 utarbetades en lång rad olika material för nästa kampanj ["Ett hälsosamt arbetsliv" om säkert underhållsarbete](#), däribland en kampanjguide, faktablad, presentationer, affischer, broschyrer, fallstudier över god praxis och en tecknad videofilm med den kända animerade figuren Napo.

KOMMUNIKATION, KAMPANJER OCH REKLAM

2009 var det andra och sista året för arbetsmiljöbyråns mycket framgångsrika kampanj ["Ett hälsosamt arbetsliv" om riskbedömning](#), som är en hörnsten för god arbetsmiljöledning. Kampanjen, som är världens största arbetsmiljökampanj, noterade ett rekordhøgt antal deltagare från alla EU-medlemsstater och länder utanför EU. Kampanjmaterialet omfattade mer än två miljoner informationsbitar som distribuerades över hela EU.

Vid de verksamheter som anordnades i samband med kampanjen deltog 43 framstående europeiska organisationer som [officiella kampanjpartner](#).

Genom [utmärkelsen för god arbetsmiljöpraxis](#), som utdelades inom ramen för kampanjen, erkändes organisationer för sina berömvärda bidrag för att främja god arbetsmiljöpraxis.

Tillsammans med samtliga kontaktpunkter organiserade arbetsmiljöbyrån följande kampanjaktiviteter på nationell nivå inom ramen för stödpaketet för den europeiska kampanjen (*European Campaign Assistance Package, ECAP*): 101 möten med nationella partner och berörda aktörer, 14 medieevenemang (presskonferenser, rundabordsmöten med journalister/expert), 3 telefonväkterier i radio, 21 nationella pressmeddelanden och 20 artiklar i facktidskrifter.

Vidare genomfördes en utvärdering av hur pass effektiva kampanjaktiviteterna varit, av den tvååriga kampanjmodellen och av stödpaketet för den europeiska kampanjen (ECAP). På det hela taget var kampanjen "Ett hälsosamt arbetsliv" under 2008–2009 en av de mest framgångsrika kampanjerna med omfattande bevis som pekade på ökad medvetenhet om betydelsen av riskbedömning (och verktyg/metoder för detta) samt andra positiva resultat.

[Europeiska arbetsmiljöveckan i oktober 2009](#) var utgångspunkten för kampanjevenemang, och en mängd olika konferenser, seminarier och utbildningsdagar organiserades.

Kampanjen avslutades med ett [europeiskt toppmöte om riskbedömning och små och medelstora företag](#) – ett evenemang som stöddes av det svenska EU-ordförandeskapet, den spanska regeringen och den baskiska regionala regeringen. Toppmötet samlade beslutsfattare inom EU, arbetsmarknadens parter och

ledande arbetsmiljöexperter som diskuterade de frågor som uppstått under kampanjen.

För första gången omfattade det avslutande evenemanget en nätverksdag ([Network Day](#)) under vilken arbetsmiljöbyråns partner i hela Europa, och särskilt kontaktpunkterna, samlades för att utbyta idéer och sakkunskap.

Arbetsmiljöbyråns informationsverksamhet under 2009 omfattade en [Europeisk opinionsundersökning om arbetsmiljö](#) där syftet var att ta reda på hur européerna ser på sin arbetsmiljö. Enligt undersökningsresultaten oroar sig många EU-medborgare för att den pågående ekonomiska krisen kan få negativa effekter på arbetsmiljöfrågorna och för att de förbättringar som kunnat märkas under de senaste fem åren nu kan vara i fara. Enligt undersökningen räknar 6 av 10 européer med att den globala lågkonjunkturen ska försämra arbetsvillkoren, särskilt när det gäller säkerhet och hälsa på arbetsplatsen.

I en [EU-omfattande fototävling](#) lämnades över 1 600 bidrag från 800 deltagare från hela EU in. Fotograferna ombads att ge sin tolkning av frågan "Hur ser din bild av säkerhet och hälsa på arbetsplatsen ut?".

Under 2009 stödde arbetsmiljöbyrån för första gången [Ett hälsosamt arbetslivs filmpris](#) för bästa dokumentär om arbetsmiljörelaterade ämnen vid den internationella Leipzigfestivalen för dokumentärer och animationer. 2009 års vinnare var filmen *A Blooming Business* av den holländske regissören Ton Van Zantvoort. Filmen skildrar de smärtsamma arbetsförhållanden som råder inom den globala blomsterindustrin.

Andra marknadsaktiviteter inbegrep att se till att journalister fick besöka vinnarna av utmärkelserna för god praxis, framtagning av arbetsmiljöbyråns videoproduktioner samt att organisera olika arbetsmiljöevenemang.

Mediebevakningen under 2009 visade på ett stort medialt intresse för arbetsmiljöbyråns arbete med över 2 260 pressklipp.

2009 togs de första stegen mot ett nytt kommunikationspartnerskap, där arbetsmiljöbyrån kommer att arbeta tillsammans med Europeiska kommissionens GD Näringsliv och industri och dess nätverk *Enterprise Europe Network (EEN)* för att nå ut till små och medelstora företag, särskilt med arbetsmiljöinformation.

Utvecklingen av arbetsmiljöbyråns webbplats under 2009 inbegrep en ny blogg, en användarundersökning, ett benchmarkingarbete där arbetsmiljöbyråns webbplats jämfördes med liknande organisationers webbplatser, och det tredje året för arbetsmiljöbyråns marknadsföringskampanj genom Google AdWords.

UTVECKLING AV NÄTVERKET

Arbetsmiljöbyrån fortsatte att samordna sin strategi med den hos andra arbetsmiljöorganisationer. Arbetsmiljöbyrån har också samlat in data för att kunna mäta effekten av sina verksamheter, och fortsätter att stärka sitt samarbete med internationella partner (däribland för första gången några av de länder som omfattas av den europeiska grannstatspolitiken).

UTSIKTER FÖR 2010

Under 2010 kommer arbetsmiljöbyråns arbete att inbegripa genomförandet av det s.k. framsynthetsprojektet, där man under den första fasen kommer att fokusera på att undersöka hur viktiga sociokulturella, ekonomiska, politiska, tekniska och miljörelaterade drivkrafter påverkar "gröna" jobb.

Litteraturgenomgångar och rapporter kommer att ta upp sådana ämnen som nanoteknik, arbetarnas deltagande, kombinerad exponering för belastningsskador och psykosociala risker, våld och trakasserier, hälso- och säkerhetsrisker som egenföretagare utsätts för samt rapporter för att stöda kampanjen om säkert underhållsarbete.

Den officiella medielanseringen av den europeiska företagsundersökningen om nya och framväxande risker (Esener) kommer att äga rum i juni 2010 med deltagande av det spanska EU-ordförandeskapet, efter en genomgång i Europaparlamentet i mars. En rapport med de första resultaten kommer att publiceras i juni och ett onlinebaserat kartläggningsverktyg kommer att utvecklas för att bidra till analysen av undersökningsuppgifterna. Fyra rapporter har beställts som en del av denna sekundära analys.

Arbetsmiljöbyrån kommer att genomföra pilotprojekt för att validera spridningsstrategin för sitt OiRA-verktyg, och samarbeta med partner för att utveckla sektorspecifika och nationella verktyg.

Rapporten om ekonomiska stimulansåtgärder kommer att tillhandahålla en aktuell bild av de incitament (t.ex. lägre försäkringspremier och skattesatser) som används i Europa för att motivera organisationer att förbättra arbetsmiljön.

Produkter som härrör från projektet "Hälsofrämjande insatser på arbetsplatsen" inkluderar två faktablad och fallstudierapporter om att främja hälsa på arbetsplatsen bland unga arbetstagare och att främja psykisk hälsa på arbetsplatsen.

Arbetet med att definiera räckvidden för kampanjen under 2012–2013 kommer att inledas. Kampanjen kommer att fokusera på en av principfrågorna för gemenskapens strategi – att främja förebyggande av risk som en hörnsten i den europeiska strategin för en bättre arbetsmiljö.

Insatser för att ge publicitet åt kampanjen "Ett hälsosamt arbetsliv" under 2010–2011 om säkert underhållsarbete kommer att vara fokuserade på ett EU-partnerskapsmöte (vid vilket kampanjen presenteras för potentiella partner), kampanjens officiella lansering den 28 april och Europeiska arbetsmiljöveckan i oktober.

Ett omfattande kampanjmaterial kommer att spridas och för tionde året i rad kommer tävlingen om god praxis att organiseras för att erkänna organisationer som genom innovativa verktyg/metoder främjar god arbetsmiljöpraxis.

Under 2010 kommer ett nytt filmpris på temat "Ett hälsosamt arbetsliv" att delas ut vid Leipzigfestivalen för dokumentärer och animationer.

Slutligen kommer arbetsmiljöbyrån, i egenskap av samordnare för nätverket av cheferna för de nationella myndigheterna under 2010, att representera alla EU:s tillsynsmyndigheter vid en tidpunkt då de europeiska tillsynsmyndigheternas roll och ställning i EU diskuteras.